SEMANARIO
O LAVRADOR
Caixa Postal — 666
Curitiba — Paraná — Brasil

Redação e Administração:
Rua Augusto Stellfeld 799

Diretor e Proprietario:
Nicolau Woytowetch

O LAVRADOR
ХЛІБОРОБ

— ТИЖНЕВИК —

ПЕРЕДПЛАТА:

Річно: кр. 60.00
Піврічно: „ 35.00
Для Арґентіни: 25 пезів.
Інші краї: 4 ам. доляри.
Поодиноке число: кр. 2,00

Ціна оголошень
після умови.

Ч. 36—37 (1091—1092) КУРІТІБА, 15. Листопада, 1953 РІК ВИДАННЯ XXX

СВЯТКОВІ ЗБОРИ ДЛЯ ВШАНУВАННЯ СТОЛІТТЯ ПАРАНИ:

Місця за президіяльним столом зайняли:

а. офіційні особи:

1. Губернатор Естада, др. Бенто Муньоз да Роша Нето; 2. Пані Губернаторова, Флора Камарго Муньоз да Роша; 3. Комендант 5-го Військового Району, Генерал Валдетаро де Аморінь; 4. Архиєпископ міста Курітіби, Й. Ексц. Дон Маноел да Сілвейра Д'Елбу; 5. Президент Трибуналу справедливости, Дез. Жозе Муньоз де Мело; 6. Секретар Виховання, Др. Лауро Португал Таварес і інші офіційні особи.

б. представники Комітету.

1. Ген. Вікарій о. Климентій Прийма, як почесний голова Комітету; 2. о. Йосафат Рога, протоігумен оо. Василіян; 3. О. Мелетій Камінський, виконуючий обов'язки голови Комітету; 4. п. Степан Кобилянський, заступник голови Комітету; 5. др. Йосип Ділай, естадуальний Посол і головний промовець; 6. о. протопресв. Филимон Кульчинський Адміністратор УАПЦ; 7. п. Іван Пасевич, перший укр. імігрант до Парани.

Після виконання оркестрою Бразілійського гимну, Святкові Збори відкрив в год. 8.30 почесний голова Укр.-Браз. Комітету, Ген. Вікарій о Климентій Прийма і передав їх дальше ведення Губернаторові Естада.

Губернатор в черги попросив п. д-ра Й. Ділая для виголошення доповіді.

Зміст реферату: 1. Інформація про Україну і український нарід. 2. Причини еміграції українців з Рідного Краю. 3. Коротка історія іміграційного руху українців до Парани і Бразілії і чисельні дані (Впродовж 60 літ імігрувало в Парану 43 тис., а в Бразілію загально —55 тис. українців). Під сучасну пору укр. колонія в Парані нараховує коло 90 тисяч душ, а в цілій Бразілії до 120 тис. 4. Господарський вклад українців в економіку Парани—Бразілії, головно в розвиток хліборобства і поширення хліборобських культур (пшениця, жито, картопля, льон і т. д.), в годівлю домашніх тварин і т. д. 5. Культурний вклад (школи, церкви, товариства, преса і т. д. 6. Резюме: українці виявились дуже побажаним і конструктивним іміграційним елементом.

По рефераті Д-ра. Ділая, Губернатор попросив до слова п. Івана Пасевича, як першого українського імігранта до Парани.

В короткій промові, п. Пасевич представив живу картину змін, які наступили *в Парані за його 62 літнього побуту в Бразілії і висловив повне вдоволення з праці українців, яку вони виконали для Парани і для Бразілії.*

З черги короткий привіт Святковим Зборам від Й. Емін. Кард. Жайме Камара зачитав Ген Вік. о. Кл. Прийма.

PALAVRA FINAL

pronunciada no "Dia da Colonia Ucraniana" — pelo sr. Estevão Valdomiro Kobylansky, no Auditório do Colégio Estadual — Em Curitiba

Em nome do Comité Ucraniano-Brasileiro pró Festejos do Centenario do Estado do Paraná, desejo em primeiro lugar, agradecer a todos, que com a sua presença e participação, tiveram a gentileza de abrilhantar esta singela demonstração da arte e do folclore ucraniano, portanto do grupo, que contribuiu com uns 5% para a formação da população paranaense, não deixando assim de transmitir a mesma, alguns traços da sua indole e da sua mentalidade.

Os ucranianos são como as suas canções populares: Exuberantes de vitalidade e alegria, cheios d'um colorido meridional, recahindo logo no contraste d'uma melancolia suave, no sentimentalismo d'uma nostalgia tristonha.

Assim foi tambem o passado ucraniano: Um imperio poderoso, que se extendia do Caucaso até às planicies hungaras, pelas invasões dos mongoes, foi reduzido, da noite para o dia, às condições de quasi um deserto; as cidades e vilas fôram destruidas, os sitios florescentes, os trigais imensos fôram arrazados, as populações inteiras fôram mortas ou levadas para o captiveiro mussulmano.

Depois de tudo reconstruido e novamente florescente, n'uma republica livre dos cassacos, sob o governo dos hetman's — chefes bons e amigos do seu povo, pois eleitos por ele mesmo, a Ucrania foi brutalmente subjugada pelo imperio russo — moscovita, tornando-se uma provincia governada pelos emissários duros e frios dos csares inpiedosos; a Ucrania livre e independente do nosso século está hoje sob o predominio dos ditadores do Kremlim.

Em tais circunstancias só podiam vingar: Resistencia, tenascidade, fé, esperança e sobretudo um grande amor a terra.

Como simbolo de tenacidade, como simbolo de esperança, a história lega-nos a figura do general Pedro Kalnichesky, comandante em chefe das tropas dos cossacos ucranianos de Zaparoge, vencido e aprisionado pelos russos em 1775; o velho general, que então já contava 85 anos de idade, foi deportado pelos russos para a Siberia, para as ilhas Solovetski e lá encerrado n'uma prisão subterranea, — resistindo a esta sorte, apesar da idade, **durante 27 anos.**

E — estas são as qualidades, que os ucranianos trouxeram para esta terra de Santa Cruz.

Aqui recebidos de braços abertos, pela gente da terra, bôa e hospitaleira, pelos administradores, que em breve se tornavam seus amigos, votaram logo a terra dos seus filhos, a terra que se tornou sua, o mesmo amor, que dedicavam a terra dos seus antepassados.

E, no decorrer dos anos, n'uma harmonia suave, conseguiram conciliar os sentimentos de saudades e simpatia para com a terra dos seus antepassados com a dedicação devida a terra dos seus filhos, assim como se completam naturalmente, a veneração dos avós com o amor aos filhos e a familia do nosso convivio imediato.

E — deste convivio, desta harmonia, destaca-se com a vibração cada vez maior, o som da palavra empolgante: O Brasil.

З промови губернатора Парани Бенто Муньоз да Роша

На святкуванні сторічного ювілею естада Парана, що його влаштувала Українська Колонія 31 жовтня, з промовою виступив п. Губернатор, Бенто Муньоз да Роша. Нижче подаємо окремі витяги з його промови.

...На закінчення офіційної частини хочу, як губернатор естада, подякувати за вклад українців у святкування сторіччя нашої любої Паранської провінції і подякувати за працю, що її протягом 60 років провадять українці для розбудови Парани.

Переважаюча більшість українського громадянства та громадян українського походження в Бразілії оселилися в нашому естаді. Вони збагачують Бразілію елементами самобутньої культури України. Тільки но ми чули виступ депутата Йосипа Ділая, людини Вашої культурної формації, який так зріднився з бразілійсько-паранським стилем життя, що представляє населення Парани у Законодавчих Зборах. Почули ми також, признаюся, з великим захопленням, п. Івана Пасевича, першого українського поселенця, який прибув до Парани 62 роки тому. В цій хвилині я вітаю того бразілійського й паранського хлібороба єго вкладеним зусилля в розвиток Парани, а відтак і всієї Бразілії.

Насправді є драматичним те, що тепер відбувається на старому європейському континенті. Україна являє собою одну з частин Европи. Вона сьогодні страждає всіма муками. Бразілія розуміє значіння слов'янської драми і перш за все драми української. Тому вона відкрила свої обійми тим, які хотіли сюди йти, щоб творити свою нову Батьківщину, а перш усього творити Вітчизну для своїх дітей... Ми в Бразілії не розрізняємо бразілійців за їхнім етнічним, або національним походженням. Бразілія є країною новою, країною, до якої европейська біла людина прибула трохи більше 400 років тому, країною, що площею дорівнює великим державам світу, але по кількості населення є на початку свого розвитку. З цією територіяльною величчю ми творимо тут, у вільній Америці, новий дух, дух нації, в якій народжуємось. Нема тут „закону крови", а є „закон землі". Бразілійська конституція не робить ніякої різниці між вродженими в Бразілії, якого б походження вони не були б. Всі ми, що тут народилися, є однаково бразілійцями. Але дуже похвально, що етнічні, або краще сказати-европейські культури тут не заникають: вони збагачують бразілійську цивілізацію своїми характеристичними прикметами, специфічними власними стилями, як є з українською етнічною групою в Бразілії.

Дуже похвально, що ця група, плекаючи найбільшу вірність бразілійській Батьківщині, що є Батьківщиною всіх її дітей, плекає також вірність своєму українському походженню. Нема конфлікту між одною і другою вірністю. Одна; вірність українському походженню, великим і стародавнім традиціям цієї европейської країни, що була житницею Европи і що була спустошена режимами, які принижують людську гідність. Це є вірність емоційна, це є глибока любов, що її всі ми зобов'язані зберігати перед нашими предками. Нема конфлікту між тою вірністю, що Ви її при цій нагоді маніфестуєте і вірністю великій бразілійській Батьківщині, що Ви її теж проголошуєте в сторіччя Парани.

Сюди прибули европейці, які не могли вже дома провадити християнський характер життя, в якому були виховані. Модерний Антихрист намагається підкопати всі славні традиції. Европейські люди, карані всіма карами, переслідувані через ідеологічну нетерпимість, перепливли Атлянтик у пошукуванні за новою Батьківщиною. Вони знайшли її в Бразілії. Бразілія є Батьківщиною Свободи...

✝

СОБОР ЄПИСКОПІВ І СВЯЩЕННИЙ СИНОД
Української Автокефальної Православної Церкви

сповіщає всіх вірних синів Церкви й усе Українське Громадянство в Україні та в розсіянні, що:

ВЕЛИКОГО МИТРОПОЛИТА НЕ СТАЛО

В день св. Апостола Якова, 22 жовтня 1953 року у Свято-Воскресенському Скиті в своїй Митрополичій Резиденції в Ольней-су-Буа під Парижем, о годині 12.30 хв. у Бозі Спочив

БЛАЖЕННІШИЙ МИТРОПОЛИТ

ПОЛІКАРП

Архиєпископ Луцький і Ковельський; б. Адміністратор Української Автокефальної Православної Церкви на визволених землях України; Митрополит Волинський; Містоблюститель Київського Митрополичого Престолу; Митрополит Української Автокефальної Православної Церкви на чужині; Правлячий Єпископ Західньо-Европейської Єпархії УАПЦ у Франції, Великій Британії, Бельгії та Австрії; Почесний Куратор Богословської Академії УАПЦ в Мюнхені; Почесний Голова багатьох українських інституцій та організацій; Голова Священного Собору Єпископів і Священного Синоду Української Автокефальної Православної Церкви.

Заупокійна Служба Божа і чин Архиєрейського похорону будуть відправлені в Свято-Воскресенському Скиті на 7, Allee des Bosquets, Aulnay s/Bois о год. 10. у вівторок 27. жовтня ц. р., після чого тлінні останки будуть перенесені на цвинтар Пер Ляшез в Парижі, де о годині 15. буде відправлена Велика Панахида українським православним духовенством з країн Західньої Европи.

Дано в Парижі Року Божого 1953 в місяці жовтні, 22-го дня.

ЗА СВЯЩЕННИЙ СИНОД:
Митрополит НІКАНОР
Протопресвітер МҐР. В. ВИШНЕВСЬКИЙ
Петро ПЛЕВАКО

«ПОХОВАЛИ В СИРУ ЗЕМЛЮ..»
ПОЛК. АНДРІЙ МЕЛЬНИК ВІДДАЄ ОСТАННЮ ПОШАНУ

З глибоким сумом відпроваджували українці Парижу в останню дорогу сл. п. Митрополита Полікарпа. Небо посміхалось осіннім сонцем, а люди прощали сльозами.

Після відправ Архиєрейського Похорону в Ольне-су-Буа, де помер Покійний, Блаженніший Митрополит Ніканор в сослуженні українського духовенства, що прибуло з усієї Европи та в сослуженні чужинецького духовенства в Парижі відправив урочисту Панахиду. Над гробом промовляв Митрополит Ніканор та всі священики, що правили Панахиду, а далі — інж. С. Созонтів, полк. А. Мельник та проф. О. Шульгин.

У відправі в Ольне та на кладовищі Пер Ляшез взяла участь делегація Націоналістичного Руху й ОУН на чолі з Головою Проводу Українських Націоналістів полк. Андрієм Мельником, що спеціяльно прибув до Парижу, щоб віддати останню пошану та попрощати Покійного іменем Націоналістичного Руху та Організації Українських Націоналістів. Полк. А. Мельник склав вінок на могилі Покійного.

На похороні були присутні представники Генерального Вікаріяту Апостольської Візитатури у Франції — Всесв. о. Ген. Вікарій Ван де Мале; Вп. еп. о. Канцлер Левенець та Впреп. о. Яцків. Віддали останню почесть і представники Грецької Церкви та Грузинської Церкви (поміж Душпастирями, що правили Панахиду були представники Білоруської та Румунської Церков). Прибули представники НТШ, усіх громадських установ. Між присутніми були — Вш. Пані Ольга Петлюра та Вш. Пані Прокопович.

Могилу вкрито вінками від: Націоналістичного Руху й Організації Українських Націоналістів, Української Національної Ради, Української Національної Єдности у Франції, Українців у Бельгії, УАПЦ в Бельгії, Союзу Українок у Франції, ЦЕСУС-у, Т-ва „Відродження" у Веаін-Шалєті, парафії УАПЦ у Веаін-Шалєті і ін.

МИТРОПОЛИТ ІОАН МАЄ ВІДВІДАТИ БРАЗІЛІЮ

Як нас повідомили в Генеральному Церковному Управлінні УАПЦ в Бразілії, Владика Митрополит Іоан Теодорович, в своєму останньому листі висловив бажання відвідати Бразілію.

Як відомо, УАПЦ в Бразілії перебуває під зверхністю Його Високопреосвященства Митрополита Іоана, що є Головою Української Православної Церкви в США. Передбачуваній візиті Митрополита Іоана в колах УАПЦ в Бразілії надають велике значіння.

ДО УВАГИ НАШИХ ЧИТАЧІВ

В зв'язку з українськими урочистостями в Курітібі, що тривали протягом трьох днів, і в яких брали участь працівники редакції, це число „Хлібороба" виходить з тижневим запізненням.

Випускаючи його в побільшеному розмірі-на 6 стор., редакція водночас просить вибачення в усіх читачів за спізнення, що сталося в силу незалежних від неї причин.

Побіжно повідомляємо, що до цього числа часопису не могли ще потрапити всі матеріяли із згаданих урочистостей. Їх буде подано в наступних числах.

РЕДАКЦІЯ „ХЛІБОРОБА"

ОГОЛОШЕННЯ

19. листопада, о год. 7,30 вечора, в УАПЦеркві св. Михаіла на Віла Ґваіра, відбудеться

ПАНАХИДА

по св. п. членові Проводу Українських Націоналістів, др. Юліянові Вассияну.

До масової участі в панахиді запрошують

друзі Покійного

ВАЖЛИВЕ ОГОЛОШЕННЯ

В неділю, 6-го грудня 1953 року, о 14 годині відбудуться

Річні Звичайні Загальні Збори

Курітібської Філії Хліборобсько-Освітнього Союзу.

На порядку денному-вибори нової Управи Філії та інші важливі питання.

Прохаємо всіх членів Філії з'явитися на Збори без запізнень і в повному складі.

Доводимо до відома, що в разі вчасно не зійдеться потрібна кількість членів Філії, Збори, по одній годині очікування, всерівно відбудуться.

Управа Курітібської Філії ХОСу

Звітна доповідь про діяльність Головної Управи на Загальних Річних Зборах Хліборобсько-Освітнього Союзу 31 жовтня 1953 року

Ділова праця Загальних Зборів розпочалась доповіддю голови ХОС'у С. В. Кобилянського, що її подаємо в живому записі.

. . . Минулий рік приніс дальше скріплення всієї нашої організації, дальше кількісне зростання членства та дальше піднесення його ідейного рівня, його громадської вироблености й активности. Велике значіння в Союзі надається тепер організаційній ділянці, а тим, щоб від Головної Управи, до Управ Філій, а через них до кожного нашого члена зокрема, завжди існували: щільна пов'язаність, щільний контакт, обопільне, загальне порозуміння, спільна відповідальність за всі наші поступовання, за всю нашу діяльність. Кропіткою, муравлиною працею доводиться здобувати кожний осяг. Зате, що вже здобуто—лишається на довгі часи, з нього користає все наше громадянство. Це тому, що вся наша справа спирається на міцний грунт, яким є одностайна воля, одностайне бажання союзового громадянства ніколи не зупинятися на вже перейденому, на вже досягненому, а все чим далі, то йти вперед, упертою, наполегливою працею й боротьбою дбати за нові, ще більші перемоги для нашого загального добра! (Оплески).

Сьогодні Хліборобсько-Освітній Союз, як ніколи досі, стоїть твердо і непохитно під кожним оглядом —політичним, організаційним, господарським, культурно-освітнім. Надзвичайно й всебічно зріс авторитет нашої організації, що є, безперечно, досягненням не тільки Головної Управа, не тільки Управ Філій, а і всіх наших членів.

З дня на день зростає та шириться Хліборобсько-Освітній Союз, а відтак зростають та ширяться мірила його праці, щоразу виникають перед нами нові завдання, все більш і більш відповідальною стає діяльність його керівних органів.

Минулого року праця Головної Управи у великій своїй частині проходила під кутом зору дальшого плекання та заховання наших славних традицій. Не відкидати давніше, не цуратися його, а свято берегти та продовжувати культивувати—в цьому полягає завдання. Беззастережна вірність нашим традиціям є безпосереднім обов'язком кожного з нас. Традиції цементують нашу громаду, прокладають шляхи до майбутнього її розвитку, до майбутніх її успіхів. Всіляко заховуючи їх, ми по справжньому доводимо, що є гідними і своєї давньої Батьківщини—України і своєї нової Батьківщини—Бразілії. Я думаю, зовсім не помилюсь, коли скажу, що і в майбутньому ми мусимо свої славні традиції свято заховувати, старанно плекати.

Ми є культурним народом світу. Ото ж, питанням культурної праці, завжди приділяється багато уваги. І ми мусимо це робити, адже маємо від народження здібности творити культурні та мистецькі цінности. Недарма нашими співами, нашими танками, нашими драматичними творами захоплюється цілий світ. Ви самі бачили тут, в Курітібі, яке величезне враження справив мистецький виступ наших талановитих аматорів на всю авдиторію.

З рамени Союзу і тут, в Курітібі, а головне в інтерйорі, відбувається багато театральних вистав та різних концертів, що, безперечно, підносить на дусі ціле наше громадянство, духово збагачує його, творить йому добре ім'я. Крім того, в самих найвіддаленіших закутинах, де живуть наші громадяни, зростає попит на книжку. Цей дуже радісний факт я стверджую з цілковитою певністю й відповідальністю. Силу силенну листів в справі придбання нових книжок дістає з інтерйору й Головна Управа й редакція «Хлібороба». Ми вже вирішили надалі організувати при видавництві «Хлібороб» спеціяльний кіоск по продажу книжок. Той кіоск надсилатиме їх і до інтерйору. Наша мандрівна бібліотека має успіх серед наших членів, вона уже виправдала своє призначення.

Хочу ще підкреслити велику вагу наших академій, присвячених культурним справам, радіо виступів з цього приводу та висвітлення їх на сторінках «Хлібороба».

Всіляко дбаючи за організацію та піднесення нашого життя в Бразілії, ми ні якою мірою не можемо забувати про допомогу славним нащадкам наших предків в їх звитяжній лицарській боротьбі за своє визволення з під московсько-комуністичного ярма. Сьогодні цілий світ є загроженим через кремлівських диктаторів. Український нарід вже кілька десятків років поставив своє чоло проти них і сьогодні перебуває на передових позиціях загальносвітового фронту проти червоної Росії. Він потребує великої допомоги, і наше невідкладне завдання таку допомогу надавати йому в міру потреби. Окремі діячі Союзу створили Визвольний Фонд. Іхній почин має бути найширше підхоплений з тим, щоб кожний член нашої громади взяв участь у його творенні.

За звітний реченець часу Управа докладала багато зусиль для поборення непотрібної зрізничкованости в середовищі нашого громадянства. В наслідок — не чути вже про релігійну боротьбу, не помічаємо антаґонізму між громадянами різних місць народження, не дається в знаки партійна та світоглядова різниця серед союзового членства. На відтинку загальному, ми допровадили до консолідації всіх організацій, що виявилася в створенні Конґресового Секретаріяту, пізніше Українсько-Бразілійського Комітету по св'ятковуванню сторіччя Парани. Як яскравим досягненням такої консолідації ми маємо спільне святкування ювілею нашого естада.

Минулого року кількість наших філій дійшла числа 19-ти. Є всі підстави сподіватися, що надалі організовуватимуться нові осередки ХОС'у. Наші філії з Централі діставали писані реферати з нагоди важливіших свят та подій. Практикували ми й чимало поїздок до своїх місцевих осередків, що зміцнювало діловий зв'язок Головної Управи з інтерйором, допомагало на місцях пожвавлювати працю та давало для нас цінний досвід щодо плянування й проведення конкретної роботи. Наші філії тепер систематично дістають з Централі різні обіжники, в яких охоплюються найважливіші питання, що стоять перед Союзом на сьогодні та подаються поради, як краще їх запровадити в життя.

Як в Курітібі, так майже по всіх наших філіях, найвизначніші дати з історії та культури, відзначаються спеціяльними академіями. Їх проведення має велике значіння для зміцнення нашої громади, для її ідейного зростання.

Повсякденне життя філій було також під увагою Головної Управи. Де тільки потрібувалася наша конкретна допомога, чи сприяння, філії негайно це діставали. Так само діяльність філій давала і нам багато досвіду.

Ви всі знаєте, що Союз провадить тепер велике будівництво. Мова йде про спорудження Репрезентаційного Дому. В ньому матимуть свій осідок керівні органи нашої організації, редакція та видавництво, інтернат для студентів середніх і вищих шкіл, приміщення для учасників технічних курсів, різні господарські, торговельні осередки і т. ін.

В цьому будівництві, зокрема в створенні йому фінансової бази берете участь всі ви. Досі вже здекляровано охочих придбати будівельні акції на загальну суму понад 600 тис. крз. Цього ще замало. Потрібно значно збільшити кількість тих осіб, які мають придбати акції. Так само потрібно посилити сплату грошей за здекляровані акції, бо лише грошима можна рухати вперед нашу будову. Я маю за честь відзначити активну участь нашого жіноцтва в справі створення фінансової бази для будови. Своїми добровільними пожертвами в сумі 100 крз. кожна, наші жінки спричинилися до зосередження в будівельному комітеті поважних коштів, що так потрібні для будови. Всі ми, тут присутні, а також відсутні, мусимо скласти свою найщирішу подяку й признання нашому послові до федерального парляменту Бразілії, панові д-ру Петрові Фірману за те, що його стараннями уряд країни вже надав допомогу будові Репрезентаційного Дому в сумі 150 тис. крз. і невдовзі надасть ще більше. (Оплески).

Всього вплинуло на будову Дому грошей в сумі 454797,оо крз, з них вже витрачено 321.434,70 крз., в касі залишилося—133.362,30 крз. Будівельні роботи продовжуються. Я сподіваюся, ми вже в недовгому часі доведемо викладання стін до кінця та покриємо будову дахівкою.

Тепер перейду до справ видавництва. Минулого року Управа запросила на посаду редактора п. Ол. Ващенка, з яким дозвольте Вас тут познайомити (оплески). Відтоді, ви самі знаєте, ця ділянка безперервно поліпшується. Для забезпечення щотижневого видання ми придбали нових шрифтів на суму 10 тис. крз. крім того зробили деякі переустаткування в приміщенні самої друкарні. До друкарської справи залучила одного учня з інтерйору, який тепер успішно набуває фах складача. У видавництві на сьогодні цілком впорядковано справу з діловодством, з адресами тощо. Кількість передплатників самопливом за останні місяці зросла на 107 осіб. Нам конче потрібно тепер попрацювати щодо збільшення загальної кількости передплатників, а головно щодо ліквідації давньої заборгованости. Загалом до видавництва за минулий рік надійшло грошей на суму 149.328,80 крз., з них витрачено—145.714,40 крз., в касі залишилось—3.614,40 крз.

На терені естада Парана виняткової важливої ваги завжди мають хліборобські справи. Наша Управа так само уважно студіювала можливості дальшого піднесення потужности господарств наших хліборобів. З цією метою засновується тепер спеціяльне сільськогосподарське товариство, до якого ми запрошуємо наших членів з колоній. Бразілійський уряд надає величезне значіння рільництву і в цьому ми йому можемо й повинні надати якнайширшу підтримку, тим самим значно піднести економіку цілої країни.

Кожне суспільство, кожна громадська організація завжди піклується про свою зміну, тобто про молодь. Без молоді—ніяка громада не має майбутнього. Це однаковою мірою стосується й Хліборобсько-Освітнього Союзу. Ось через що Головна Управа спеціяльно займалася справами молоді. В Курітібі та при деяких інших філіях існують секції молоді. Вони непогано працюють і кращі елементи з тих секцій вже приходять до нашого загального життя, поволі включаються до його керма. Це дуже світла та радісна сторінка в історії й діяльності нашої організації, вона яскраво свідчить, що перед Союзом і надалі стелиться гарне майбутнє. Я закликаю всі чисто наші філії створити секції молоді, використовуючи для цього хоч би приклад Курітіби.

Ми започаткували також справу організації нашого студентства. Вона стоїть тепер цілком на добрій дорозі. Незабаром і наші студенти матимуть у Парані свій постійний осередок.

Велика роля припадає на наші жіночі секції. Від жінок залежить виховання дітей, родинний затишок, а також вони чи не найбільше причиняються до розвитку народнього мистецтва, народньої творчости. Жінки в нашій громаді часто також ведуть перед в улаштуванні фестивів, балів, взагалі гарного й корисного дозвілля. З жіночими секціями тісно співпрацювала Головна Управа, а так само й управи філій. На жаль, ще не при всіх філіях існують жіночі секції. Про створення їх скрізь повинні подбати не тільки самі жінки, а й управи наших філій в цілому.

Відпоручники Головної Управи брали активну участь в роботі Конгресового Секретаріяту та Українсько-Бразілійського Комітету по вшануванню столітнього ювілею Парани. Наслідки роботи дуже добрі, справа консолідації пішла доброю дорогою і нема підстав сподіватися, що їй на далі щось може стати на перешкоді.

Всі члени Управи вкладали свою працю скільки могли. Непорозумінь між ними не виникало. Ясна річ, для загального добра, одні з них зробили більше, інші менше. Та загалом, я вважаю, Головна Управа минулий рік не прогаяла, він не пішов на марне. Робота провадилася в усіх напрямках, а чи добре, чи зле, то скажите Ви. Можу сміливо ствердити, що ми не сиділи склавши руки, тому прийшли звітувати перед Вами з чесним сумлінням, з щирим серцем, з почуттям певности, що наша праця буде об'єктивно оцінена. Найбільшу ж вселює нам радість той факт, що розпочата нами колись справа дедалі все більше, все могутніше розростається і має не тільки своє славне минуле, а також і своє славне майбутнє! (**Бурхливі оплески**).

Центральна Управа Хліборобсько-Освітнього Союзу повідомляє:

В днях 31 жовтня, 1 і 2 листопада ц. р. відбулися Загальні Звичайні Річні Збори Союзу.

Ухвалено докладний плян праці на найближчий рік та прийнято цілий ряд постанов, в яких головні такі:

1) Підтверджено створення Українсько-Бразілійського Комітету.
2. Схвалено посилити організаційну, культурну та економічну діяльність.
3) Схвалено допомогти хліборобам в рямцях спеціяльних, законом передбачених установ.
4) Схвалено піднести діяльну участь членства в загально-суспільному житті.
5) Схвалено звернути особливу увагу на виконування громадянських обов'язків, зайняти належне становище в цій ділянці та посилити кваліфікацію виборців.
6) Схвалено заснувати Кредитову Кооперативу.
7) Схвалено діяльно підтримати Допомоговий Фонд.
8) Схвалено іменувати при філіях спеціяльних уповноважених в справах:
   1. Кваліфікаційних,
   2. Будови Репрезентаційного Дому,
   3. Видавництва.
9. Загальні Збори вибрали нову Центральну Управу в такому складі:

Голова—*С. Кобилянський*
Заступник Голови - *д-р С. Муцак,*
Секретарі: *В. Любий та І. Горачук,*
Скарбники: *О. Колодинський та Ю. Юркевич,*
Члени Управи: *д-р Ю. Буський, С. Плахтин, В. Богач, д-р Б. Кобилянський, інж. С. Волошин, ред О. Ващенко.*

Контрольна Комісія: *А. Долуд, І. Маґас, А. Чайка.*

Головою Комітету будови Репрезентаційного Дому обрано *С. Решетника.*

Загальні Збори вибрали також Надзірну Раду, що в найближчому часі поповниться представниками філій, які не взяли участи в Загальних Зборах. За тим її склад буде подано до загального відома.

Дня 4. ц. м. нова Центральна Управа перебрала урядування. Відтепер усі її повідомлення, обіжники та листи виходитимуть, згідно з відповідними постановами, за підписами Голови та Секретаря.

Підписано: *С. Кобилянський—Голова*
І. Горачук—Секретар.

м. Курітіба, 7 листопада 1953 року.

ПРОВІД УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ
з сумом повідомляє, що 3 жовтня 1953 р. нагло помер у Чікаґо від удару серця на 59 році життя

ДОКТОР ЮЛІЯН ВАССИЯН

Член Проводу Українських Націоналістів, Провідник ОУН терену США, учасник Першого Конгресу Українських Націоналістів, один з ідеологів Націоналістичного Руху, Поручник УСС і УГА, один з основоположників ЦЕСУС-у, політичний в'язень польських і німецьких тюрем.

Втрата цього невтомного борця за суверенність України й перемогу ідей Націоналістичного Руху зобов'язує нас до нових зусиль!

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ
з сумом повідомляє, що 3. жовтня 1953 р. нагло помер у Чікаго від удару серця на 59 році життя

ДОКТОР ЮЛІЯН ВАССИЯН

Член Проводу Українських Націоналістів, Провідник ОУН терену США, учасник Першого Конгресу Українських націоналістів, один з ідеологів Націоналістичного Руху, поручник УСС і УГА, один з основоположників ЦЕСУС-у, політичний в'язень польських і німецьких тюрем.

Втрата цього невтомного борця за суверенність України й перемогу ідей Націоналістичного Руху зобов'язує нас до нових зусиль!

З глибоким сумом повідомляємо, що 3 жовтня 1953 р, нагло помер у Чікаґо (США) від удару серця на 59 році життя

ДОКТОР ЮЛІЯН ВАССИЯН

Член Проводу Українських Націоналістів, Провідник ОУН терену США, учасник Першого Конгресу Українських Націоналістів, один з ідеологів Націоналістичного Руху, поручник УСС і УГА, один з основоположників ЦЕСУС-у, політичний в'язень польських і німецьких тюрем.

Втрата цього невтомного борця, за суверенність України й перемогу ідей Націоналістичного Руху зобов'язує нас до нових зусиль!

Друзі Покійного

БРАЗІЛІЙСЬКА ПРЕСА ПРО НАС

В часописі „Естадо до Парана", який виходить у Курітібі, від 4-го листопада було вміщено фотознимку українського хору та допис про святкування українською етнічною групою 100 ліття Парани.

Часопис відзначає урочистий характер всієї програми, яка була розпочата губернатором штату, Бенто Муньоз да Роша, в присутності його дружини та генерала Вальдетаро де Аморінь е Мео, команданта 5 Р. М., Д-ра. Лауро Портуґал Таварес, міністра освіти та виховання, а також інших високих військових, цивільних та духовних достойників.

В своєму виступі губернатор вказав на великий вклад українських поселенців у розвиток бразілійської економіки, зокрема сільського господарства.

Часопис подає про чудову концертову частину, яка складалася з хору, танців та уривків з опери „Запорожець за Дунаєм".

Ол. Ващенко

Спогади про голод на Україні

(Виступ на Маніфестаційному З'їзді в Курітібі, 2—11—1953.)

Світлий З'їзде!

Високоповажне Панство!

Сьогодні ми у вільному світі глибокою жалобою вшановуємо пам'ять 7-ми мільйонів українців, загиблих від штучно створеного большевицькою Москвою голоду.

Сьогодні ж, у нашій уярмленій Батьківщині, з наказу червоно-російських окупантів, готуються „гучно святкувати" хартію неволі, хартію жахливого пригноблення —тристаріччя приєднання України до Московщини. Як усім відомо, та нещаслива, фатальна для всіх нас „угода про злуку" була підписана в місті Переяславі, 1654 року.

В зв'язку з цим у моїй пам'яті, насамперед, виринають два такі епізоди:

Близенько від Переяслава є історичне село Турбаї. Свого часу проти московської кріпаччини турбаївські хлібороби повстали всі, як один. Вони вчинили героїчний спротив хижим загарбникам. Та орди, надіслані царською Росією, жорстоко—криваво здушили сміливий виступ борців за волю. Тоді всіх селян з Турбаїв, до найменшої дитини включно, вислали за межі України.

Пройшло багато днів, місяців. Нові люди поступово заселили Турбаї і село поволі знову віджило.

Десь у 1937 році мені особисто, як представникові преси, довелося бути присутнім на засіданні колегії комісаріяту (тепер міністерства) земельних справ совєтської України. Між іншими промовцями там виступив начальник земельного відділу Переяславського району. Доповідав він про осушення великого болота довкола села Турбаї. В його звіті я відчув багато недомовленостей. Особливо мене дуже здивувало чому, по закінченні сільськогосподарського сезону, в Турбаях бракує людей для проведення меліоративних робіт на болоті. Я підсів до начальника райземвідділу й одверто запитав його про це. Останній пильно глянув на мене, тихенько, майже пошепки промовив:

—Вони вимерли в 1933 році...

Ото ж, село Турбаї, за спротив московським зайдам, вперше було знищено до останку російськими царями.

Ото ж, село Турбаї, за спротив московським зайдам, вдруге було знищено до останку російськими большевиками. .

В часі голодового лиха я повертався з Далекого Сходу до Києва. Лише в Москві вперше глухо почув, що на Україні скрутна справа з харчами. Вирішив негайно зробити деякі запаси. У першій же великій крамниці, майже без черги, придбав два круги масла та п'ять білих хлібин. Потім, на міській залізничній станції треба було продовжити квиток до Києва. Виконати цю просту формальність довелося з деякими трудощами. Залізничний енкаведист спочатку докладно розпитав мене хто я такий, звідки й чого їду на Україну і аж по всьому тому дозволив продовжити мій квиток.

Ось уже в дорозі. Їду експресом ч. 11. У потязі напівголосом та здебільшого невиразними натяками говорять про голод на Україні. На станції Брянськ, недалеко від української землі, вперше бачу на коліях натовпи обдертих людей з сумними обличчями. Вони мовчазні. здається, зовсім не розмовляють між собою. Їх цікавить лише те, що викидають чи подають з вікон вагонів.

—Голодуючі з України! — Чую чийсь голос за своєю спиною.

Трохи згодом пасажирів експресу повідомили, що на кордоні України потяг буде зупинено для контролі. Мовляв, приготуйте належні документи!

—Кордон України з Росією! Скільки я прожив у Совєтському Союзі цього ніколи там офіційно не підкреслювали. Цікаво роздивитися, як він виглядає?

Невеличка станція Хутір Михайлівський. Стає потяг. До вагонів відразу з обох протилежних дверей заходять енкаведисти, по чотири з кожного боку.

Коли б хтось думав втекти, чи щось заховати, нема ніякої змоги. Контроля зближається до мене. Представник таємної поліції поверхово переглядає документи, пропонує відкрити валізи. Забирає один круг масла та три хлібини.

—Того, що залишилось, з вас досить!—Промовляє казенно-сухо й переходить до іншого пасажира. Ніякої розписки, ніякого папірця про відібрані продукти не дає. Москва просто не дозволяє завозити назад на Україну те, що вона пограбувала в українських селян.

Наш потяг на кордоні простояв близько шости годин. На станцію нікого не випускали та ніхто особливо й не просився. Кожний розумів, що крім застави енкаведистів, більше нічого не побачить. Подібне ж видовище ніяк не можна вважати приємним...

Тепер зайдемо до хемічної команди червоної армії, що розташована в Києві, на Печерську. Сюди прибули пройти короткотермінову військову підготовку молодші віком чоловіки з цивільного населення. Їх чомусь дуже відокремлюють від постійних, кадрових червоноармійців. Разом ходять тільки на військові вправи. Живуть, їдять та провадять дозвілля в окремих приміщеннях. Десь днів за три до новоприбулих з'являється комісар частини. Він промовляє всього кілька слів, але яких цинічних!

—Про те, що діється в місті й поза ним, кадровим червоноармійцям ви нічого не розповідайте. Їх уже три місяці не випускаємо з касарень, а стіни тут доволі високі, жодна непотрібна вістка понад ними не перейде. Ми нашим червоноармійцям сповістили —в Києві лютує епідемія тифу, тому тримаємо їх на місці. Ви теж їм мусите говорити про тиф. Хто ж скаже інакше, той потрапить до особливого відділу (назва таємної поліції у війську).

Одного дня перед сніданком, зовнішня варта дала постріл. На тривогу за ворота вибігла вся хемічна команда. Кадровий червоноармієць—вартовий, показує рукою вздовж стіни. Ціла команда прямує туди, де високі кам'яні споруди створюють глухий кут. При допомозі ранішнього світла швидко з'ясовується причина тривоги. Сам кінь під касарню привіз на возі пухлого від голоду, вже мертвого селянина. По цьому випадкові новоприбулих швидко відпустили назад додому...

А, що справді можна було побачити тоді в Києві?

Кожного ранку вздовж трамвайних колій, на хідниках, чи біля великих кам'яних будинків лежали або нерушно сиділи, спершись до чогось твердого, чоловіки, жінки й діти в селянських одягах. То були голодуючі. Тоді вулицями Києва сновигали потужні авта, на них ніби дрова вантажили не тільки вже мертвих, а й напівживих голодних українських селян. Їх вивозили за місто, де скидали просто в глибокі яри та шар за шаром засипали землею. Довкола Києва ям не копали, бо ненависна окупаційна влада до свого розпорядження мала досить глибоких ярів.

Спочатку померлих селян підбирала лише міліція, але згодом її стало замало. Тоді потворили так звані „очищувальні бригади" з комсомольських активістів та з довірених осіб. Учасники тих бригад за свою „працю" діставали по 2 кілограми хліба денно, а згодом їх почали винагороджувати акордово, тобто, хто більше підбере померлих з голоду селян, той більше дістане хліба. А з мертвими дедалі ставало все завізніше. Вантажних авт не вистачало, пустили в хід також звичайні селянські вози. В Києві, який тоді ще не був столицею совєтської України, можна було бачити, як масово вмирає наше село, гинуть кращі люди української нації, господарі української землі, її чесні працівники.

Якось я, в товаристві дуже відомого лікаря (прізвища його сьогодні подати ще не можна), проходив Велико-Васильківською вулицею. Ми звернули свою увагу на дивну групу людей. Селянин щось порався біля воза, міліціонер стояв поруч нього й роздивлявся довкола, а на возі сиділи дві жінки. Ніяк не можна було обминути поглядів тих жінок. Одна з них дивилася перед себе нерухомими, ніби електричними очима. В неї не ворушились ні вії, ні брови. Друга, навпаки, безперервно кліпала зіницями, а чоловічки очей, здавалось, щосекунди перебігали з місця на місце.

Міліціонер помітив нас, попросив закурити. Ми його запитуємо:

—Що то за жінки?

—З села Совки. З'їли своїх дітей.

—Куди ви їх везете?

—На Лук'янівку (відома тюрма в Києві).

—А, що їм буде?

—Того я не знаю.

Простуючи далі цікавлюся в лікаря, чи можна ще цих жінок привести до нормального стану? Мій співбесідник відповідає:

—Я не психіятор, а терапевт, ото ж, знавець лише внутрішніх хвороб. Однак, вважаю, що коли мати в ненормальному стані з'їла свою дитину, пізніше, прийшовши до тями, вона ніколи вже не позбудеться того жахливого горя й відчаю, до яких її довели, Глибока психічна травма та душевний неспокій залишається в ній на все життя...

Наприкінці зими 1933 року, з доручення редакції одного часопису, довелося мені відвідати Погребищенський район. Вийшовши з приміщення станції, домовив першого візника, всівся до саней. Та їхали ми не довго. У візника випали з рук віжки і він їх ніяк не міг підібрати з долу. Селянин на перший погляд видавався міцним і навіть гладеньким. Я йому зауважую:

—Ви маєте такий здоровий вигляд, а віжкам не можете дати раду!

На це візник відразу відповів:

—Я не здоровий, а пухлий з голоду! Ось подивіться!

Він закачав кальошу штанів і я побачив до відмови набряклу ногу, шкіра її нагадувала колір молока. В кількох місцях нога була покрита темними цятками, з них точилася незнана мені рідина. Від ноги перевожу свій зір на обличчя. Воно також підпухле, особливо під очима. Останні заволочені сльозами, їх щоразу селянин витирає рукавом.

Відразу даю йому гроші та всі ті харчі, що взяв собі на дорогу, а сам пішки рушаю до містечка Погребище.

(Закінчення в наступному числі)

Будуймо Дім!

На будову Репрезентаційного Дому в Курітібі, філія ХОС, Жанґада, закупила акцій на 3000 крз.

Пан **Дмитро** Кореновський, Порто Алеґре, на будову дому склав 180 крз.

Пані **Надія Фелик,** Курітіба, на заклик Марії Базан, склала на будову дому 100 крз.

Пані **Параска Кульчицька,** Марінґа, на заклик Катерини Личаківської, склала на будову дому 100 крз.

Пані **Варка Федусенко,** Іраті, на заклик Ірени Зімовської, склала на будову дому 100 крз. і викликає наслідувати її приклад пань: Тетяну Швець, Порто Алеґре та Анну Ільченко, Апукарана.

Пані **Ольга Ґреськів та Текля Нетребка, Венцеслав Браз, склали на будову дому по 100 крз. кожна**

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД «ХЛІБОРОБА»

Вп.	Др. Володимир Мазуришин	— 1000 крз.
„	Іван Базан	— 300 „
„	Олекса Човган	— 100 „
„	Михайло Голуб	— 100 „
„	Луць Парубочий	— 100 „
„	Володимир Богач	— 100 „
„	Андрій Чайка	— 140 „
„	Микола Шкорупа	— 100 „
„	Дм. Кореновський	— 100 „
„	Іван Бундза	— 80 „
„	Павло Романюк	— 50 „
„	Жуліо Юркевич	— 50 „

ПОЧЕСНІ ПЕРЕДПЛАТНИКИ

Вп.	Йосип Вітвицький	—100 крз.
„	Мирослав Сисак	—100 „
„	Теодор Магеровський	—100 „
„	Григорій Гордій	—100 „
„	Василь Фелик	—100 „
„	Йосип Кінах	—100 „

ВСЯЧИНА

• Сова належить до дуже рідких сотворінь, які мають нерухомі очі. Сова не має очних куль, які з допомогою мязів можуть порушуватися в різні сторони і спрямовувати зір згідно з бажанням. Тим більше рухливу і гнучку сова має шию. Коли сова бажає бачити щось поза кругом свого бачення, мусить повертати цілу голову. Через те сова може її повернути дослівно на 180 ступнів, так що може покласти дзьоб на середину власного хребта.

• В Індії, в місцевості Ферозепоре, якийсь Пандіт Рампакта перейшов у люнатичному сні 26 кілометрів. Він поклався вечором спати в Ферозепоре, а пробудився рано на залізничній стації в Касур. Рампакта, очевидно, нічого не тямить із своєї нічної мандрівки, що могла кожної хвилини покінчитись нещастям.

• Статистичні досліди виказали, що голяндці стають довшими. У році 1865 лікарські огляднни новобранців до військової служби виявили на 1.76 метра пересічну довжину голяндця, в 1912. довжина вже дійшла до 1.83 метра, а перед війною була 1.89 метра. Якщо вона буде зростати подібним темпом, то року 2000 вона дійде до 2.20. Тоді в Голяндії житимуть самі велетні.

А. Височенко

ДИВЕРСАНТИ

(Закінчення)

Підкріплюючи слова представника влади конкретною дією, той же недавній «співрозмовець» проїхався рукою по потилиці Загребелька. Від несподіваного, достатньо відчутого удару, злетів додолу капелюх, окуляри скочили на лоба, а старанно зачісане волосся збилося до купи, сторчма піднялося, ніби гребінь півня.

Загребелька теж повели. Простує він тепер назад, по Спаській вулиці. Ось напроти й будинок, де живе. Механічно підводить голову для огляду третього поверху та відразу схиляє її вниз. У вікні побачив Наточку. Очі дружини явно докоряли:

—Казала! Не вірив! Отак тобі й треба!

—Попит народжує пропозиції, —в цій правді доцент ще раз переконався, коли його привели до петрівського району міліції. Не зважаючи на неділю, тут, за кількома столиками сиділи відповідальні міліційні достойники. До них в черги ставили всіх затриманих німецьких шпигунів-диверсантів. Перевірка провадилась дуже швидко. Кожний щасливий совєтський громадянин, про всякий випадок, завжди носить в кишені потрібні документи. Ото ж, їх тепер гамузом викладали на столики перед міліційними слідчими. Останні набитим зором звіряли фотографії з оригіналами, дивилися на місця прописки. Віддаючи назад документи стереотипно промовляли:

—Цілковитий порядок. можете йти!

За годину часу, проведену в міліції, Загребелько не побачив, щоб когось тут залишили. З цього, звичайно мовчки, зробив досить гумористичний висновок:

—Справжніх диверсантів або половили, або вони вже розбіглися, то зараз ловимо самі себе.

Молодий ще роками відповідальний співробітник міліції тільки глянув на доцента, майже проспівав з відомого совєтського романсу:

—Все гарад, чудесна ви маркиз!

Виявилося, вони знайомі з минулих виборів до верховного совета, коли працювали аґітаторами. На зауваження історика, чому так без розбору хапають на вулицях людей, міліційний достойник упевнено, цілком по сталінському відповів:

—У подібних випадках ліпше переловити, ніж недоловити!

На Загребелькове «прощайте», міліційний працівник реагував жартуючи, але явно двозначно:

—О ні, краще до побачення. Ми ще сьогодні, очевидно, зустрінемося.

За кілька хвилин Евдоким Гордійович з гордо піднесеною головою проходив повз вікна свого мешкання на Спаській і знову опинився біля трамвайної зупинки.

Він вже тепер досконало перевірений, і йому нема чого побоюватися різних несподіванок. Особа його, в даному випадкові, мусить бути поза всякою підозрою.

На місце прикрої події підійшов твердо, рішуче. Однак, відразу почув довкола себе збурливий вереск:

—Держи його! Шпигун! Диверсант! Ось він!

—За ким то знову женуться? —Хотів поцікавитися Евдоким Гордійович, аж то вийшло... за ним. За хвилину відбулася цілком попередня процедура. Вдруге руки назад, ще більше п'яних, хтось дав йому обов'язкового стусана і згуртувався супровід до району. Хоч який був тепер лютий Загребелько та настрою не виявляв, боючись нервувати натовп. Він смиренно, не підводячи голови, щоб зайве не зустрітися з докірливим поглядом дружини, пройшов повз своє мешкання на Спаській і вдруге опинився в районі міліції.

Потрапив до вже знайомого слідчого.

—Дивіться, не минуло й пів години, як ми зустрілися знову! А ви казали «прощайте» — Наче зрадів слідчий.

Тепер Евдоким Гордійович попросив у міліційного знайомого поради, як йому краще позбутися халепи дальших затримок на вулицях.

Міліційний достойник уважно подивився на Загребелька і з порадою довго не роздумував:

—Бачте, у вас надто вже буржуазна зовнішність. Костюм аж блищить новиною, до того ж задиркуватий капелюх, а в довершення — борідка. Вона явно витягнута з капіталістичного оточення. У нас люди, ви самі знаєте, так не ходять. Не демократичний вигляд маєте. Зголіть негайно борідку й вберіться в щось більш пролетарське. Тоді ніхто не чіплятиметься до вас.

Недалеко від міліції була перукарня. До неї прожогом вскочив Евдоким Гордійович. На щастя стояло одне порожнє крісло. Туди доцент й вмостився. Перукар професійно любязно схилився до нового клієнта.

—Вберіть до дідька мою борідку!—Рішуче наказав Загребелько.

—Зараз!—Накинувши на доцента серветку, повагом відповів перукар.—Заждіть тільки, я трохи підточу ножиці, саме підійшов точильник.—Перукар вийшов на двір. Та він швидко повернувся в супроводі... двох міліціонерів. Зовсім нечемно тикаючи пальцем до скроні Евдокима Гордійовича, пильний голяр пояснював дозорчим владі:

—Ось сидить диверсант. Мерщій беріть його! Цей фрукт хотів, щоб я збрив його паршиву фашистську борідку.

Раба не Божого, а совєтського знову потаскали до міліційного району. Все тому ж знайомому достойникові доцент благально доповідав:

—Я вже сьогодні був і супчиком і фруктом, а понад усе з диверсантів не вилажу. Допоможіть мені стати звичайною людиною.

Аж тепер історикові для супроводу визначили спеціяльного міліціонера. Той відвів його до перукарні, почекав доки «диверсантові» зняли борідку, потім приставив свого прикріпленого додому для переодягання.

Викидаючи старого костюма й зім'яту кепку, Наточка повчала чоловіка:

—Казала тобі, не вірив, тому й дістав в шкіру!

Перетворившись на стовідсоткового совєтського обивателя, Евдоким Гордійович цілком опанував себе й вирішив продовжити так нещасливо розпочату вранці прогулянку.

Вдруге вийшовши з власного приміщення, він відчув нестерпне свербіння лівої щоки. За звичкою став терти її з усієї сили.

Без перешкод перейшовши Спаську, минув трамвайну зупинку, колишні Контрактові ряди й опинився на Олександрівській вулиці. Не спішачись, пішки почвалав знизу до гори.

Нам уже відомо, що в той же час, по цій же Олександрівській вулиці, тільки з Печерська, тобто з гори до низу, йшов слідчий НКВД, старший сержант державної безпеки, Самуїл Уралов.

Того дня, в неділю 22 червня

Проф. Ю. Бойко

Ще раз про М. Хвильового

(Закінчення)

Із усіх пресових виступів противників „хвильовізму" звертає на себе увагу стаття „Ще в справі Хвильового" Юрія Ґаботи, що появилася аж у кількох газетах середовища ОУН(р). В „Українському Самостійнику" (26 липня 1953, ч. 30) ця стаття видрукувана під назвою „Хай говорить сам Хвильовий!" в супроводі „приперченої" нотатки від редакції: „Добре буде, коли засобом автопортрету самого таки Хвильового українська громадськість побачить, яку цяцю „Українські Вісті" силою підпихають на постумент".

Виходило б, що стаття Ю. Ґаботи подобається редакції саме своїм „документалізмом", редакція нарешті хоче опертися на якісь „факти". Придивімося, які це „факти" Ґабода творить. Він цитує зі сторінок „Харківського Пролетаря" слова Хвильового з приводу процесу СВУ. Беремо ці рядки так, як вони звучать в устах Ґабоди: „В той час, — пише Хвильовий — коли ідейні надхненці куркуля сидять на лаві підсудних, в цей час, очевидно, не одному слухачеві в залі засідань суду приходить така думка: де заховався штабний підбрехач, штабний підголосок єфремовщини, що теж свого часу став навколішки, чому він так цікаво фігурує на процесі, що його навіть не видко?".

Оцю справді важливу цитату для обвинувачення Хвильового, якби вона була подана правдиво, Ґабода попереджав прокурорською інвективою: „А що Хвильовий виписував на сторінках „Харківського Пролетаря" проти Спілки Визволення України! Йому мало було 45 підсудних, він шукає ще більше „винуватців". Тобто, ми думаємо, що не припишемо Ґаботі нічого зайвого, коли скажемо, що він ставить обвинувачення: Хвильовий — провокатор. Обвинувачення, що й казати, далекосягле; щоб його ставити, потрібна особлива сумлінність у обґрунтованні. На жаль, сумлінности саме і бракує.

Ґабода не зазначив дати і нумера газети, з якої він узяв цитату (хоч нарікає, що саме „хвильовісти" „не подають джерел"). Але нам все таки вдалося знайти джерело. В журналі „Радянська Освіта", 1930 р., серпень-вересень, ч, 8-9 на стор. 9 повторено статтю Хвильового, яку цитує Ґабода широкими витягами. І перше, що впадає в око: зацитовані Ґабодою рядки відбігають від тексту „Радянської Освіти". Є два пропуски, не позначені в тексті крапками, як належиться робити в таких випадках. Але це ще дрібниця. Головне — Ґабода не довів цитати до її логічного кінця і тим цілком перекрутив зміст думки Хвильового. Прочитавши рядки, наведені Ґабодою, ми хотіли б знати, хто ж це той „підбрехач", що вже „став навколішки", але його ще не посаджено „на лави підсудних", кого цькує тут Хвильовий? Виявляється, що... самого себе. Цитуємо: „Ми говоримо, звичайно, про той націоналістичний ухил, що його прийнято називати „хвильовізмом"; саме хвильовізмові ми в ці дні не можемо дати проскочити крізь обурення робітничих мас". І далі: „Від єфремовщини ми не забезпечені, але від рецидивів хвильовізму тим паче. Сьогодні він виступає як хвильовізм, завтра як шумськізм, ще колись як яворщина тощо". „Робота над ідеями обеззброєння хвильовізму в такій же мірі необхідна, в якій вона необхідна для ідейного обеззброєння єфремовщини" (там же).

Очевидно, Хвильовий не сам напрошувався на самобичування. Справа арешту Хвильового і всього його літературного середовища в той час стала дуже реальною небезпекою. Ситуація стане яснішою, якщо згадаємо, що саме в останніх тижнях перед процесом СВУ заборонено за націоналізм „Літературний ярмарок", що його ідейно очолював Хвильовий. Чи справа закінчиться тільки забороною? Хвильовий, очевидно, мав дані припускати що це не кінець. І він пішов назустріч небезпеці, він вирішив діяти методом самокритики, так, як він робив кілька разів уже перед цим і, здається, один раз після цього. „Самокритика" в тих часах був поширений метод самозахисту, але для Хвильового цей метод був не лише самозахистом, він давав йому можливість, поперше, своїм „осуджуванням власних ідей звернути увагу найширших народніх мас на ці ідеї, подруге, після кожної „самокритики" Хвильовий мав змогу поглиблювати свої попередні погляди щоб потім у новій самокритиці знов відсунути небезпеку і знов звернути увагу загалу на свої вже поглиблені ідеї: в останньому періоді, в 30-их р. р., коли цензура стала вже надто пильною і використання леґальних можливостей стало для Хвильового майже неможливе (майже, а не цілком), Хвильовий використав самокритику, думаємо, для прикриття своєї підпільної діяльности. Зрештою, про це ми вже докладніше писали у своїй книзі „На головній магістралі" (1951) та „Євген Коновалець і Осередньо-Східні Землі".

Але звернімось ще до „фактів" Ґаботи.

„Вся писанина Хвильового аж кишить від ненависти до всього українського взагалі. От хоч би взяти його критику Шкурупієвого роману „Жанна Батальйонерка" (Пролітфронт, ч. 6 з 1930 р.). Дісталося там всім і вся, від українського „зоологічного націоналізму" до Петлюри (за що, мабуть, обох їх ставить тепер „Сучасна Україна" на одну дошку). Хвильовий скалить зуби на Шкурупія за те, що в його романі „тисячі запорожців лежать кістьми під важким ґранітом Петропавлівської фортеці", що там „вільні сини степів", чиї обличчя засмажені вітром Чорного моря, замордовані тут сифілістичними російськими царями". За те, що у нього „вікно в Европу прорубали замордовані українці, що звикли тримати в своїх руках гострі шаблі й важкі пістолі". Що „Бойкові (герой роману — прим моя — Ю. Ґ.) приємно було відчувати, що історія жорстоко помстилась за вигнанців і каторжан — його батьків, братів і земляків... Серце Бойка повне відрадної помсти. Тепер він може ходити цим містом і глузувати з російських держиморд і українських запроданців, що заподливо позмінювали свої прізвища"...

Коли ці рядки зі статті Ґаботи, ці цитати з Шкурупія прочитає людина не обізнана з літературною дійсністю підсовєтської України 20-х — 30-х р. р., їй справді, може видатися, що Хвильовий тут пішов на шлях вислужництва перед владою.

В дійсності було щось зовсім інше. Виступ Хвильового, рецензія на „Жанну-Батальйонерку" була викликана самим Шкурупієм, який перед тим зробив на сторінках „Авангарду Альманаху Na" випад проти „Літературного Ярмарку". Однак цього мало для того, щоб зрозуміти яскраву ворожнечу Хвильового до Шкурупія. Хвильовий не спускав людям, яких він вважав активними ворогами українського націоналізму і, коли знаходив спосіб, старався їх „підрізати в корінь", навіть закидаючи для цього гріх „націоналізму". Сьогодні з історичної перспективи дивлячися на Ґ. Шкурупія, ми бачимо, що й він, мабуть, кінець-кінцем, прийшов до активної постави проти окупантів (в 30-х р. р. духово-психологічні злами під тиском кошмарної дійсности відбувалися бурхливо), але в 1930 р. Ґ. Шкурупій для Хвильового був іще ворогом.

Доля зв'язала Шкурупія на довгі роки із М. Семенком, завзятим самореклямником, принциповим деструктивістом у літературі і безоглядним політичним хамелеоном, цілковитим пристосованцем до вимог Москви. Шкурупій співпрацює також у Семенковому журналі „Нова Ґенерація". Про „Нову Ґенерацію" навіть націонал-комуніст Скрипник висловлювався неґативно за те, що вона була „нігілістичною" у відношенні до національної проблеми. В той час, коли літературна дискусія розмежувала всю активну суспільність на два табори: прихильників Хвильового і прихильників лінії партії, Ґ. Шкурупій узяв ці речі „навесело" і відгукнувся на дискусію легковажним віршиком.

Разом із Семенком і Бажаном уклав він „розмову трьох" — „Зустріч на перехресній станції" (1927. Вид. „Бумеранг", Київ), де було кинуто гасло: „До комуністичного майбутнього не за страх, а за совість!"

В 1929 р., коли „літературна дискусія" стала вже довершеною річчю, коли Хвильовий був уже „покладений на лопатки", Ґ. Шкурупій додав ще й свого; твором „Жанна-Батальйонерка" він нібито вніс ще одну, останню ноту в звуки тієї баталії, яка щойно лише відлунала. Центральний образ „Жанни Батальйонерки" — Стефан Бойко. На фоні свіжих спогадів про „Вальдшнепи" Хвильового, що так гостро вразили тодішню громадськість, Стефан Бойко виглядав як цілковита протилежність Карамазову. Карамазов — людина, що робить великі духові зусилля, щоб зірвати з себе пута совєтсько-комуністичної ідеології і стати на шлях націоналізму. Стефан Бойко, навпаки, від ідеології українського соціяліста, „національно-свідомого" українця еволюціонує в бік ортодоксального російського большевизму. І еволюціонує спокійно, без внутрішніх трагедій, так би мовити „закономірно". Ходячи по вулицях Петрограду, захопленого виром революції, він ще живе почуттям свідомого українця. Оті цитати, що наведені вгорі із „Жанни Батальйонерки" — ними вичерпуються найяскравіші вияви його українськости. Але поруч цього вже йде і переродження в московсько-большевицького посіпаку: „Події, що захопили його в Петрограді, затримували Бойка, хоч він уже й думав невабаром повернутись до Києва. Він знав, що революція збудила на Україні національний рух на всю широчінь, але від нових подій у Петрограді він чекав чогось, що кардинально вплине на ввесь дальший хід подій її" (Ґео Шкурупій. Жанна Батальйонерка, журн. „Життя й революція", 1929, X, ст. 44). „Обмежувати себе національними демонстраціями українців у Петрограді Бойко не міг. Це (sic!) його зовсім не задовольняло". (Там же, ст. 45). „Робота в українських комітетах, що до неї він деякий час приглядався, здавалась йому якоюсь несучасною. В ній не було рішучости й революційної войовничости, вона нагадувала демократичний сальон, де влаштовують вечори спогадів з минулої історії. Йому також не подобався національний маскарад, демонстрація музейних одягів... Бойко шукав зв'язку з тими, що висували нові войовничі гасла проти уряду, проти війни і проти цілої кляси. Йому подобався той острах, що виникав на обличчях міщан, коли вони бачили прояви активности нової сили, рішучої й упертої" (Там же).

Інакше кажучи. Стефан Бойко був замилуваний у большевиках. І він пішов за ними. Знайшовся „старший брат", комуніст Кононов, який там таки, в Петрограді, ввів Стефана в большевицьке підпілля.

Останній розділ роману — це захоплений гімн совєтській дійсности на Україні. І одним із творців її, „відповідальним робітником" є Стефан Бойко. Він непохитний і незламний комуніст. В цій новій дійсності знаходить він душевне заспокоєння і щастя, щастя, яке уособлюється в сімнадцятирічній комсомольці, яка поривав його з собою у „радісний" комуністичний похід.

Сурми совєтської прекраснодушности голосно лунають зі сторінок „Жанни Батальйонерки" над трупом поконаного Карамазова.

І тут ми могли б процитувати просторі уривки, як герой Шкурупія захоплюється бурхливими „бадьорими і життєрадісними" антирелігійними карнавалами комсомольців на тлі Собору Святої Софії. Але це ми робили б, якби нам хотілося особливо дошкулити тим редакторам, які вмістили статтю Юрія Ґабоди в своїх часописах. Але ми не маємо такого бажання... Нам лише сумно, сумно за все те, що породжує отакі безглузді, нікому не потрібні дискусії.

Могила Хвильового (якщо вона збереглася ще) заростає бур'янами. Десь там на далекій півночі загубилася і могила Ґео Шкурупія. Ще перед смертю їх примирив останній життєвий етап, спроба Шкурупія стати до боротьби.

Хвильовий залишив по собі вогненно невгасний слід.

Шкурупій — спадщину куди скромнішу. Ми ніколи не передрукуємо цілости його „Жанни Батальйонерки", його, розділів, присвячених Стеф. Бойкові, але ми все таки і в цьому творі знайдемо сторінки, варті уваги і доброго слова.

Отже, не ставмо сьогодні Хвильового проти Шкурупія. Сенс історії і сучасности за це не промовляє.

І хочеться сказати всім, хто так рветься до скороспілих лаврів, у дискусії над Хвильовим: Панове дорогі! Ця дискусія —передусім не справа політичної розгри, а справа, що потребує фахових знань і фахового підходу літературознавця та історика культури. Я не знаю випадків навіть в українській безглуздій дійсності, щоб журналіст брався лікувати людину хвору на рак. Кожен журналіст розуміє, що він фахово не підготований до такого покликання. Натомість багато журналістів думає, що складні літературознавчі і культурно-історичні проблеми можна добре розв'язувати і без фахової підготови. Глибока і непрощенна це помилка.

В МІСТАХ... КАЗАХСТАНУ УКРАЇНЦІ СТАНОВЛЯТЬ БІЛЬШІСТЬ

Наявність великої кількости населення в Центральній Азії стверджує відомий кореспондент „Н. Й. Таймсу", Ґеррисон Е. Сейлисбері, в серії своїх репортажів з подорожі по підсовєтсько-азійських країнах. В останній кореспонденції з Ташкенту він твердить, що українці становлять більшість в багатьох містах Казахстану. Кореспондент дослівно пише:

„Один з найбільших цікавих аспектів совєтської Центральної Азії має до діла з культурними й особистими відносинами між поодинокими етнічними групами, що там живуть. В кожній совєтській республіці загальною більшістю є громадяни даної республіки, отже в Узбекістані більше узбеків, ніж інших національностей. Але в більшості великих міст росіяни й українці дорівнюють або й перевищують місцеву національність, хоч в сільських районах місцева людність може становити 90 і 95 відсотків населення. Все ж таки існує найбільша суміпність. Наприклад, в Таджікістані узбецька меншість дорівнює російській меншості і газети друкуються в трьох мовах... В багатьох казахських містах українців є багато більше, — ніж казахів..." Кореспондент стверджує велику відпорність місцевого азійського населення на всі русифікаційні заходи, і хоч навчання російської мови там обов'язкове в школах, проте велика частина населення, головно по селах, тієї мови не розуміє й не визнає.

НОВА ЧИСТКА В СОВЄТСЬКІЙ ГРУЗІЇ

В окупованій Москвою Грузії відбулась вже третя урядова чистка по смерті Сталіна. За повідомленням совєтського радіо, тепер вичищено самого прем'єра ком. уряду Грузії Бакрадзе і першого секретаря центрального комітету компартії Грузії Мірцхуляву. Москва, якої представник сидів на чистильній сесії, закинула обом, що вони не виконали липневих ухвал центрального комітету компартії СССР щодо чистки прихильників Берії. На місце Бакрадзе поставила Москва його заступника Джавахішвілі, а на місце Мірцхуляви—якогось Мзавалядзе.

Обидва вичищені були призначені на свої становища в квітні після смерти Сталіна, прийшовши на місця інших вичищених. Було переконання, що вони були прихильниками Берії, бо хвалили його в Москві як „великого сина" Грузії. Коли ж Берія став „ворогом народу", тоді обидва швидко осудили „великого сина Грузії" і розхвалили попід небеса Маленкова. З доручення Москви вони також провели чистку серед менших ком. достойників Грузії, здогадних приятелів Берії. Але, видно, Москва не мала до них довір'я, бо дала їм тепер копняка.

Іван Манило

СОРОКА Й СОКІЛ

(З книги „БАЙКАР" *)

„Я Сорока білобока,
Соколе далекоокий,
Ген летітиму! А ти
Поведеш мене в світи
За широкі, за глибокі,
За незморені моря,
Де плекають віщий спокій
Запорожця – байкаря;
Де немає піль бентежних,
Де і смерть не має прав.
Де звелись у вічність вежі,
Янгол меч в блакить підняв..."
Стрепенувся Сокіл юний:
—Ти зі мною? Я тобі
Покажу димучі дюни—
Хмари в небі голубім;
Я для тебе, о, Сороко,
Мов незвіданий пророк,
Буду славить сніг високий
І з плянет сплету вінок!

*) „БАЙКАР" (Книга для віх і для нікого) найближчими днями виходить друком при В-ві „Новий Шлях" (Канада).— І. М.

НАШЕ ЛИСТУВАННЯ

ПАН ВАСИЛЬ БУРКА, САН ПАВЛО. Починаючи з часопису ч. 36, на Ваше прохання, надсилаємо „Хлібороб" на нову адресу.

ПАН МИХАЙЛО БОРЩЕНКО, ПОНТА ҐРОССА. Всі Ваші часописи Ви можете відібрати у пана Володимира Гучка. Надалі просимо подати свою нову адресу.

ПАН МИХАЙЛО МАЗЕПА. Всі Ваші часописи, включно з ч. 35, зберігаються на кайша постал 485 в Понта Ґросса. Ласкаво просимо подати свою точну адресу.

ЧИ ВИ ВЖЕ ЗЛОЖИЛИ ПЕРЕДПЛАТУ НА 1953 РІК?

1941 року, Михайлівський узвіз був у центрі уваги всього Києва. Навкруги Андріївського Собору виловлювали німецьких парашутистів, під пагорбками зводили їх сюди вниз до Подолу, садовили бранців в машини й вихорем спроваджували на Інститутську та Рози Люксембург вулиці, де містилися республіканське й міське НКВД.

Ще віддалік узвозу, на Олександрівській вулиці, зібралося багато людей. Кожному цікаво було подивитися не на вигаданих таємною поліцією, а таки на дійсних шпигунів-диверсантів з закордону. Дехто побачив їх, а дехто... хапав за лички першого ліпшого свого сусіда й починав галасувати, що це й є агент гестапо. Таким спортом тут займалися ще більше, ніж біля трамвайної зупинки на Подолі. П'яних тут теж вешталося куди більше, бо напроти узвозу є чимало винних крамниць. Евдоким Гордійович дорогою теж хильнув пару шклянок «рожевого лікерного», тому почувався не погано. Йому дещо пощастило. Власними очима спостерігав, як вели з гори від Собору по одинці трьох диверсантів. Перший мав одяг енкаведиста з двома квадратами на личках, другий капітана артилерії, а третій—середнього міліційного достойника. Після такої картини збуджені люди почали підозріло дивитися на присутніх серед глядачів енкаведистів, військових та міліціонерів.

За трьома пійманими довгий час з гори нікого не зводили. Вулицями нетерпеливилась, вона, як то кажуть, вимагала «хліба та видовищ». Відносно першого, то з цим справа в Совєтському Союзі доволі складна, а що до видовищ, то їх скільки завгодно. Присутні, аби по дурному не гаяти часу, за попереднім висновком доцента, старанно ловили самі себе й здавали черговим міліціонерам та енкаведистам все нових і нових «парашутистів».

Загребелько теж піддався настроєві юрби і, підштовхуваний до активної дії винними парами, пі дозріло, з цікавістю розглядався на всі боки, чи не запримітить, бува, теж німецького зайду.

Саме в цей час до Михайлівського узвозу повільно наблизився слідчий НКВД, старший сержант державної безпеки, Самуїл Уралов. Він став трохи збоку від загалу, для ліпшого спостереження. Загребелько, який теж не дуже п'явся в гущу людей, запримітив новоприбулого і в нього відразу почала вогнем заливатися ліва щока. Тут же з місця згадав, звідки та чому в нього взялася звичка натирати собі ліву частину обличчя.

В одну з чергових кампаній ліквідації істориків, НКВД підхопило і Евдокима Гордійовича. Він тоді щойно починав свою кар'єру в аспірантурі. Нічого ще створити не встиг, ні дочого ще причетним не був. Десь за місяць слідства з'ясувалася цілковита невинність початкового історика в тому, що заподіяли його старші колеги. Крім того, НКВД мусіло когось та залишити на так званому історичному фронті, бодай на розплід, щоб через деякий речинець знову було кого ліквідовувати. Таким чином Загребелько тоді не потрапив на заслання.

Пригадав, якось його викликали до слідчого. З-за столу підвівся миршавий чоловічок. Його маленька, але широка в долоні рука виринула зараз в пам'яті історика. Нею слідчий, не промовивши жедного слова до заарештованого, двічі, з усього розмаху, вдарив Загребелька в обличчя. Лише по тому приступив до допиту. Провадив його суто формально, бо справа Евдокима Гордійовича була вже вирішена вищими чинниками. Енкаведист зі слів підслідного виповнив величезну анкету та взяв від Евдокима Гордійовича розписку, що він. під страхом суворої кари, нікому нічого не розповідатиме про своє перебування в НКВД. За наказом поліційного екзекутора, історикові дали вмитися і навіть збризкали одеколоном підпухлу від ударів ліву щоку. Частуючи чаєм та цигаркою, слідчий лагідно намовляв:

—Ви не переймайтесь моїм першим вчинком. В нашій практиці без биття обійтися не можна. Але знайте, слідчий для арештованого—рідний батько. Я певний, ось ви виходите на волю, і про мене на все життя залишиться у вас найкращий спогад.

Більшого цинізму, звичайно, і уявити собі не можна, однак, Загребелько зовсім не роздумував над словами поліційного держиморди, а лише нетерпляче чекав, виходу на волю. Нарешті цей момент прийшов. Подаючи перепустку на вихід з приміщення НКВД, слідчий відрекомендувався:

—Будьмо знайомі, мене звуть Самуїл Уралов.

Вмить пригадав Евдоким Гордійович останній день свого перебування в НКВД і негайно ж нестерпно засвербіла підбита колись Ураловим щока. В свідомість з-зовні врізається розмова:

—Так довго нікого не ведуть й не хапають, просто нудно робиться.

—Та вони, холери, вже встигли порозбігатися між людьми. Тепер тільки треба уважно придивлятися до кожного, може й пізнаєш міченого.

—Я сьогодні п'ятьох пізнав. Добре поскручував їм в'язи ще й по морді надавав, а ось зараз нікого підходящого не бачу.

Загребелько обернувся. Перед ним стояли два височезні на доброму підпитку, портові вантажники.

—Мені здається,—звернувся до них,—ось той тип дуже підозрілим—головою кивнув на Уралова.

—А й справді. рило має не тутешнє, дарма, що начепив мундур НКВД.—Охоче обізвався один з балакунів. Інший переконливо додав:

—Я бачив його. Він осторонь біг з гори тільки через людей не помітив, куди зник.

—Де? Хто? Який?—Зацікавилося кілька охочих до полювання осіб.

—Держи його!—Не витерпівши випробування, на все горло гукнули співрозмовці Евдокима Гордійовича й спільно з гуртом кинулися до Уралова. Останній, за звичкою, потягнувся до револьвера.

—А-а, то він ще й стріляти хоче!—Заревло довкола.—Бий, я його знаю! Васька, почисть йому кулаком зуби! Чого думаєш, влучай по харі! Смерть німецькій собаці!

Обеззброєний, збитий із стоянів, скривавлений Самуїл Уралов звивався під ногами юрби. На подію підкотила машина. З неї, тримаючи револьвери напоготові, вискочили міліціонери.

—А, фашистська потвора! Думав обдурити нас одягом, не вдасться!—Сковуючи ззаду руки, люто вимовляли міліціонери. Вони ще від себе дали йому кілька фахових стусанів й шпурнули, наче лантух, на підлогу автомобіля.

Під задоволені вигуки натовпу, міліціонери, сідаючи, чобітьми вперлися в обличчя й груди Уралова.

Знялася курява за машиною вона мчала до київського НКВД, везучи туди щойно спійманого німецького диверсанта.

Ото була там радість, коли свої свого пізнали!

Маніфестаційний З'їзд Української Колонії

(За протоколом секретаріяту)

Дня 2 листопада пополудні, в залі Хліб.-Осв. Союзу, відбувся Маніфестаційний З'їзд Української Колонії, передбачений в програмі ювілейних святкувань і підготовлений Українським Конґресовим Секретаріятом. У з'їзді взяли участь делеґати Т-ва Прихильників Української Культури, Хліборобсько-Освітнього Союзу і Українського Т-ва „Соборність" та представники від поодиноких колоній, в загальній кількості понад 250 осіб.

З'їзд відкрив о год. 2-ій пополудні голова Конґр. Секретаріяту, о. Микола Іванів ЧСВВ. До Президії входили: о. Мелетій Камінський ЧСВВ від ТПУК; п. Степан Кобилянський від ХОС; др. Іван Максимчук від „Соборности"; пп. Микола Гец і Ілля Горачук — секретарі; Ген. Вікарій о. Климентій Прийма, Адміністратор УАПЦ о. протопрес. Филимон Кульчинський, федеральний посол др. Петро Фірман, естадуальний посол др. Йосиф Ділай і перший український іміґрант до Парани, п. Іван Пасевич як почесні члени.

Відкривши з'їзд, о. М. Іванів переповів коротко, як прийшло до створення Конґресового Секретаріяту на II. Конґресі в 1950 р., і з'ясував загальні напрямні його праці й діяльности у звітовому періоді. З черги виступили з привітальними заявами представники товариств. Пан Кобилянський, вітаючи з'їзд, ствердив великий поступ українсько-бразілійської колонії у всіх ділянках громадсько-культурного життя в порівнянні зі станом з-перед 50 літ. Отець М. Камінський висловив надію, що українська колонія й надалі піде одною лавою і під одним проводом. Др. І. Максимчук інформував коротко про життя українців у Сан Павлі та побажав, щоб клич „в єдності—сила" знайшов повне применення між нашими товариствами.

Після тих привітальних заяв і побажань, секретар п. М. Гец, склав діловий звіт з діяльности Конґр. Секретаріяту, як репрезентаційного, координаційного і інформаційного речника всієї української колонії. Сам звіт, виготовлений за поодинокими ділянками праці і підтверджений фактичними й циферними даними, дав повний і ясний образ діяльности, а зокрема показав поважні і конкретні успіхи в інформаційно-пропагандивному секторі, як українські радіопересилання та видавання „Інформаційного Бюлетеню", в наладнюванні зв'язків і співпраці з різними установами й особами і т. д. Кінець звіту замикало подрібне зіставлення приходів і розходів К. Секретаріяту.

По звіті, принятому через аклямацію, забрав слово федеральний посол п. др. Петро Фірман. Вітаючи З'їзд, бесідник висловив свою велику радість із факту, що українська колонія та її організації знайшли тепер одну спільну точку і одну спільну мову, що наглядно показалось у величавому святі 31 жовтня для вшанування сторіччя Парани. Така єдність—говорив др. Фірман,—є тим більше побажана, що в праці української колонії для розвитку Парани—Бразілії та в користь вільної України не повинно бути ніяких різниць і розбіжностей. На закінчення привітального слова др. Фірман поінформував приявних про свої заходи у федеральнім парляменті в користь учбово-харитативних інституцій. Наступний усний привіт З'їздові склав естадуальний посол п. др. Йосип Ділай. За тим були зачитані письмові привіти, що їх надіслали поодинокі організації, установи й особи, а це: Архиєп. Кир Іван Бучко, Протоарх. оо. Василіян о. Павло Миськів, НТШ (Франція), АБН, ЦПУЕН УДК (Бельгія), ОУР (Франція), Вол. Жила (Канада), інж. Андрій Мазай (Ріо), Роман Рай Крівенс (Ріо), ЛВУ (Канада), Просвіта (Арґентіна), Відродження (Арґентіна), Братство св. Володимира (Арґентіна), УЦР (Арґентіна), СУБ (Англія), КУК (Канада), полк. Андрій Мельник, дир. Вальтер Душник іменем ПАУК і УКК, Гетьманич Д. Скоропадський, ЗПУГВР і УНРада. Виголошені і зачитані в повищому порядку привіти були приняті загальними оплесками.

В дальшій програмі Маніфестаційного З'їзду заслухали приявні проєкт ухвали Конґр. Секретаріяту в справі зміни його дотеперішньої назви на „Українсько-Бразілійський Комітет" та його майбутньої організаційної побудови. Текст запроєктованої ухвали з відповідними поясненнями, зачитаний п. І. Горачуком, приняв і затвердив З'їзд через аклямацію. В слід за тим о. М. Камінський подав до загального відома поіменний склад членів Українсько-Бразілійського Комітету, делеґованих до нього від Хліб.-Осв. Союзу, Т-ва Прихильників Української Культури і Т-ва „Соборність". До Комітету ввійшли: п. Степан Кобилянський, п. Ілля Горачук і п. др. Юліян Буський від ХОС; о. Мелетій Камінський ЧСВВ, п. Микола Гец і п. Рафаїл Куліцький від ТПУК; п. др. Іван Максимчук, п. інж. Іван Волинець і п. Олег Шимапський від Т-ва „Соборність" (тимчасові). Проголошений склад Комітету принято і затверджено також через аклямацію.

З черги З'їзд заслухав короткої доповіді др. І. Максимчука про дальші напрямні діяльности Комітету, а опісля, на внесення п. Ст. Кобилянського, висловив своє признання п. др. Фірманові за його допомогові старання для наших інституцій.

Кінцеве слово виголосив предсідник З'їзду, о. М. Іванів і зачитав резолюції, яких текст схвалено довготривалими оплесками.

ВИСТУП П. СТ. КОБИЛЯНСЬКОГО НА МАНІФЕСТАЦІЙНОМУ З'ЇЗДІ

Вітаю всіх присутніх від імени Хліборобсько-Освітнього Союзу.

Коли дивимося на сьогоднішні осяги, не можемо не згадати, як виглядала наша громада тому 50 чи 60 років. Кілька десяток бідних селян, мало або й зовсім неосвічених, одначе українців, та кількох священиків, що верхи раїзджали по лісових нетрях, приїхали сюди в зовсім невідомі собі обставини. Тут, протягом кількох десятків років, коли їх залишено приблизно в спокої, вони, хоч не в своїй державі, осягнули те все, що ми сьогодні бачимо. Отже, більше сотні церков, потужні церковні громади з власними юрисдикціями, свої організації, свої часописи. За тим, сини, чи онуки цих емігрантів сьогодні є федеральними, естадуальними послами, високими урядовцями, адвокатами, інженерами, промисловцями, лікарями, купцями, фазендейрами, до старшин бразілійської армії включно. І це зробила одна тисячна приблизно частина українського народу. Значить ця громада в Бразілії здійснює слова великого гордого маґната Островського: „...бо ми така нація, що нікому першенства перед собою не дамо!"

Кожний з нас гордий з того, що належить до української етнічної групи!

Д-Р ПЕТРО ФІРМАН В КУРІТІБІ

В дні святкувань сторіччя Парани, Курітібу відвідав наш посол до федерального парляменту Бразілії, д-р Петро Фірман.

За час свго перебування в Курітібі др. Фірман з величезним піднесенням виголосив змістовні промови на Маніфестаційному З'їзді та на Річних Загальних Зборах Хліборобсько-Освітнього Союзу. Крім того, він мав спеціяльну промову на Засіданні Маніфестаційного З'їзду в справі голоду на Україні, що 1933 року був штучно створений червоною Москвою.

Появу д-ра Фірмана на Загальних Річних Зборах Хліборобсько-Освітнього Союзу всі делегати стоячи привітали бурхливими оплесками. На їх одностайне бажання, він зайняв місце за столом Президії. Федеральний посол перебував на Зборах Союзу до моменту їхнього закінчення. По тому д-р Фірман мав тривалу розмову з редактором часопису „Хлібороб". Наш шановний гість дав цінні вказівки для праці редакції, зокрема в галузі висвітлення питань сільського господарства в різних місцевостях Парани.

З винятковою приємністю на цьому місці відзначаємо, що д-р Фірман віддавна є передплатником і уважним читачем „Хлібороба".

Наприкінці наш посол пообіцяв згодом докладно розповісти на сторінках „Хлібороба" про проведену ним велику працю у федеральному парляменті Бразілії.

MENSAGEM A COLONIA UCRANIANA

(Lida da tribuna da Câmara dos Deputados pelo Dep. Pedro Firman Neto.)

O Centenário do Paraná é a festa de sua evolução no mais amplo sentido. Não se pode desligar êsse acontecimento, em nosso Estado, da idéia da realidade do seu processamento étnico, que formou a sua cultura, ajudou a consolidar a filosofia cristã da vida e influiu, de modo positivo, na diversificação das vocações econômicas do povo paranaense.

O "Dia da Colônia Ucraniana", nas comemorações do Centenário, que será solenizado a 31 do corrente, representa u'a bela página de um valioso contingente humano, que se incorporou ao patrimônio do Estado e da Nação, não só através de seus filhos, mas, também, pelo seu trabalho profícuo e construtivo e pelas suas aspirações democráticas e cristãs.

Tem essa população laboriosa ideia profundamente exata, ou extremada até, do valor da liberdade e da democracia, para defendê-la e estimá-la através das gerações brasileiras, porque, traz, na alma, os estigmas das incessantes lutas libertárias de um país sofredor, que continua sendo um grande desajustado na esfera internacional, neste século da libertação dos povos.

Os plantadores de trigo e semeadores de igrejas de torres bisantinas no Sul paranaense, a atestar-lhes a eloquência da fé, não poderiam ser esquecidos na magna data do Estado.

Pertencem êles à sua história, ao seu progresso e já, também, à sua tradição. São dignos, pois, da homenagem dos legisladores brasileiros.

ЛИСТОПАДОВА АКАДЕМІЯ Ь КУРІТІБІ

На Академію, присв'ячену Листопадовому Зриву, зійшлося дуже багато наших громадян. По вінця заповнена простора заля Союзу, нема вільного місця ні в проходах, ні в коритарі, ні навіть у приймальній кімнаті.

Та не зважаючи на велике зосередження людей—в залі панує урочиста тиша. З рефератом виступає голова Управи Хліборобсько-Освітнього Союзу п. Ст. Кобилянський.

Він, як свідок героїчного Воскресіння Української Держави на Західних Землях, яскраво розповідає про перебіг незабутніх подій в день 1-го Листопада у Львові, в цілій Галичині. Епізод за епізодом виринають в його пам'яті, а відтак і в уяві слухачів.

Доповідач підкреслює органічний зв'язок Листопадового Зриву з Визвольними Змаганнями на Наддніпрянській Україні де, в загальноукраїнській столиці. Києві, вже до того було проголошено Українську Державність. Як відомо, пізніше прийшло до воз'єднання обох галузок українського народу (22 січня 1919 року).

Під супровід фортеп'яна, на мотив „Видиш, брате мій", п. Ст. Кобилянський речитативом відчитав складену ним словесну композицію на вшанування пам'яти славетних героїв 1-го Листопада 1918 року.

Хор, під дириґуванням п. Любомира Мацюка, відспівав „Ой у лузі червона калина" та „Їхав стрілець на війноньку." З чудовою тематичною деклямацією виступив п. Басендовський. Його змінила декляматорка Євгенія Буковська. Далі, у виконанні Володимира Галата й Василини Марчук, при музичному супроводі Євгенії Курач, йшла рецитація „1-ий Листопад". Згодом знову хор виконав дві пісні: „Їхав козак за Дунай" та „Журавлі, а Олена Осарчук відчитала героїчного вірша.

На залі були присутніми кілька учасників Листопадового Зриву, на чолі з леґендарним полковником Андрієм Долудом. Полковник Андрій Долуд зі сцени згадав їх поіменно та привітав своїх побратимів по зброї з нагоди великої річниці проголошення Української Державности в стародавньому княжому місті Львові.

Академія закінчилася відспіванням національного гимну.

Резолюції Маніфестаційного З'їзду Української Колонії

I.

1. Маніфестаційний З'їзд Української Колонії в Бразілії, скликаний з нагоди святкувань сторіччя Парани, висловлює свою щиру подяку Парані за гостинне прийняття, прихильне ставлення і батьківську опіку, що їх дізнали десятки тисяч українців впродовж свого поселювання на її землях.

2. Маніфестаційний З'їзд в імені всієї української колонії, заявляє свою повну льояльність і вірність конституційним уставам Парани і федерації та повну солідарність з ідеями Бразілійської Нації.

3. Маніфестаційний З'їзд закликає всю українську колонію до дальшої посиленої праці для економічного, соціяльного й культурного розвитку Парани та всієї Бразілії.

II

4. Маніфестаційний З'їзд Української Колонії, заслухавши звітів Конґресового Секретаріяту, одобрює й похваляє переведену ним працю, а зокрема в напрямі консолідації.

5. Маніфестаційний З'їзд Української Колонії, заступленої всіми її організаціями й установами, дає свою згоду замінити назву „Конґресовий Секретаріят" на „Українсько-Бразілійський Комітет" і заявляє йому свою повну піддержку.

6. Маніфестаційний З'їзд Української Колонії закликає проводи всіх організацій і установ, щоб започатковану взаємну співпрацю вони продовжували в Українсько-Бразілійському Комітеті.

III

7. Маніфестаційний З'їзд Української Колонії, що кровно й духово пов'язана з Українською Нацією, заявляє повну і беззастережну підтримку змаганням українського народу до політичної й економічної незалежности на всіх його етноґрафічних землях та висловлює свій найбільший подив усім тим, що в умовах жорстокого терору ставлять організований спротив московсько-большевицькому окупантові.

8. Маніфестаційний З'їзд Української Колонії заявляє свою підтримку всім тим українським політично-громадським організаціям і чинникам на вигнанні, які діють і працюють у користь вільної, незалежної і соборної України, а зокрема над з'єднанням і здобуттям симпатій західного світу для української визвольної справи і над признанням права суверенности українському народові.

9. Маніфестаційний З'їзд Української Колонії беручи до уваги, що успіхи в повищих напрямках є можливі тільки при об'єднанні всіх наявних сил і при одному спільному проводові, закликає всі українські організації й чинники на чужині до порозуміння і повної остаточної консолідації шляхом взаємних компромісів.

ГОЛОД НА УКРАЇНІ—НАЙБІЛЬШИЙ ЗЛОЧИН МОСКВИ

(З Протестаційного Засідання Маніфестаційного З'їзду Української Колонії Парани 2-11-53.).

Друга частина Маніфестаційного З'їзду Української Колонії Парани, що відбувся в Курітібі, в залі ХОС'у, була присв'ячена вшануванню пам'яти багатьох мільйонів українців, які загинули під час штучно створеного Москвою голоду на Україні в 1933 році.

З річевим, докладним рефератом на цю тему виступив студент хемії, Володимир Галат. Прелеґент сумлінно використав величезний матеріял, оприлюднений нашою пресою про голод на Україні. Він навів чимало фактів з різних областей про те, як гинули окремі люди, а то й цілі села.

—Голод на Україні є найбільшим злочином червоної Москви й про цей злочин мусить знати цілий світ! Організатори штучного голоду на Україні, тобто, російські большевики, повинні понести сувору кару! Український нарід в майбутньому сторицею відплатить їм за вчинені йому жахливі кривди! Народи вільного світу стоять по боці волелюбної України, яка від віків завзято бореться з диким варваром-окупантом Москвою, а ця остання тепер норовить натягти свої кайдани на людність всієї земної кулі. -Такі одностайні думки були в численній авдиторії, що слухала реферата

З черги зі спогадами про голод на Україні виступив ред. Ол. Ващенко. Він також подав присутнім свої думки щодо нечуваних ще в історії людства звірячих поступовань Сталіна та всієї російської комуністичної політики на Україні. Його промову друкуємо на стор. 3-ій.

Темпераментну, в португальській мові, промову, присв'ячену голодові на Україні, виголосив наш федеральний посол, д-р Петро Фірман.

Настоятель української католицької парафії в Курітібі, о. Мелетій Камінський, прочитав Резолюції З'їзду в справі голоду на Україні, які були одностайно схвалені бурхливими оплесками присутніх на залі людей.

На закінчення З'їзду-всі його учасники й гості проспівали український національний гимн.

РЕЗОЛЮЦІЇ МАНІФЕСТАЦІЙНОГО З'ЇЗДУ УКРАЇНСЬКОЇ КОЛОНІЇ В БРАЗІЛІЇ, ВИНЕСЕНІ З ПРИВОДУ ВШАНУВАННЯ ЖЕРТВ ГОЛОДУ НА УКРАЇНІ В 1932/33 РОКАХ

1. Маніфестаційний З'їзд Української Колонії в Бразілії, вшановуючи пам'ять жертв голоду на Україні, штучно викликаного 20 літ тому большевицьким окупантом, засуджує злочинну політику кремлівських можновладців, яка продовжується до теперішнього часу в різних видах і яка йде на знищення українського і інших свободолюбних народів.

2. Маніфестаційний З'їзд Української Колонії стверджує, що доки існуватиме російсько-совєтська імперія, доти світ буде постійно загрожений у своїй свободі і всі свободолюбні народи будуть наражені на жахливе поневолення.

3. Маніфестаційний З'їзд Української Колонії в Бразілії заявляє, що тільки створення самостійної і незалежної України, по розвалі російсько-большевицької імперії, може стати запорукою миру і ладу в Східній Европі, та й спокою в цілому світі.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Вельмишановний Пане Редакторе!

Беручи під увагу, що в нас під сучасну пору не має широко розповсюдженого журналу на французькій мові, який дав би французькому та французько-мовному загалові вістки, розвідки й окремі статті про Україну та українців, ми постановили такий видавати.

Назва журналу: «L'Ukraine Unie» („Соборна Україна"), а перше його число мало б появитися в місяці листопаді 1953. Це був би місячник, формату 210x280 м.м., сторінок 32, багато ілюстрований, матеріял різноманітний, з ділянок: політика, історія література, техніка, мистецтво, тощо—все обов'язково на українські теми, або пов'язані з Україною. Основна мета журналу—це інформування та правильне насвітлення минулого й сучасного України, а воно побажане на французькій землі.

Хочемо заразом підкреслити, що характер журналу має бути всеукраїнський, а тим самим не сміє вносити внутрішні непорозуміння на міжнародню трибуну. Нам ходить про те, щоб у хвилині, коли червона Москва докладає всіх старань, щоб протиснутися дальше на захід, ми змогли створити один фронт і, спільно з іншими волелюбними народами, боронитися проти ворожого наступу.

З правдивою до Вас пошаною—

Інж. С. Совонтів

Париж

З УСЬОГО СВІТУ

ВИСТУП ВОРОШИЛОВА

„Президент", тобто, голова президії верховного совета СССР, маршал Климентій Ворошилов, виступив з доповіддю на урочистих зборах московського большевицького активу, що відбулися 6 листопада. Ця доповідь в багатьох моментах нагадувала виступи Гітлера. Ворошилов довго говорив про „небезпеку" для Совєтського Союзу з боку „західних імперіялістів", а водночас підкреслював військову потужність червоно-московської імперії. На адресу США він висипав справжню колекцію добірних лайок, на зразок: „американські бандити", „американці підступні підпалювачі нової світової війни" і. т. ін. Ображаючи, Ворошилов одночасно й загрожував.

Його доповідь в політичних колах західнього світу сприйняли з надзвичайним розчаруванням. Відразу розсіялися недавні ілюзії про можливість „зговорення" з советами, про „добросусідське співжиття двох світів" тощо.

Відомий американський сенатор Вайлі, 10 листопада склав таку заяву:

„З огляду на велике напруження міжнароднього становища, США повинні й надалі посилено зміцнювати свою оборону, щоб завжди бути готовими відбити будь яку можливу агресію".

Вашінґтон. На пропозицію 3 ох західних потуг про скликання конференції міністрів закордонних справ — США, Англії, Франції й СССР в справі Німеччини та Австрії, Москва вже надіслала свою відповідь. Про характер цієї відповіді, міністр закордонних справ США, Джон Фостер Далес, сказав таке:

—Совєтська нота від 3 листопада ставить неприйнятні умови для скликання конференції міністрів закордонних справ 4 держав.

Вашінґтон. 4-го грудня на Бермудських островах відбудеться зустріч голів трьох західніх держав—США, Англії й Франції. На розмові з журналістами, президент США, Айзенговер, сказав, що спеціяльного порядку денного для цієї зустрічі опрацьовувати не будуть.

Париж. В зв'язку з ухильною відповіддю совєтів, знову постало питання про потребу скликати конференцію міністрів закордонних справ лише 3 західніх держав. Та конференція, без участи совєтів, мав розглянути питання, що стосуються Німеччини та Австрії.

Нью Йорк. Американський представник в ОН, Генрі Лодж, заявив, що справжню контролю щодо озброєнь можна провести лише тоді, коли впаде залізна заслона. Він закликав делегатів СССР... зліквідувати цю заслону.

Заклик, звичайно, марний, бо, щоб зліквідувати залізну заслону, совєти, насамперед мусять... зліквідувати самі себе.

Пан-Мун-Жон. Індуський генерал Тімаєр мав тривалі розмови з представниками комуністів, щодо дальшого провадження „умовлянь" полонених китайців і північно-корейців, які не хочуть повертатися на батьківщину. Генерал Тімаєр заявив, що він до полонених не буде застосовувати силу. Комуністи мають провадити розмови з тими полоненими, яких їм приводять, а не тягнути тих, що рішуче відмовляються від зустрічі з ними. Досі наслідки подібних розмов свідчать про цілковиту поразку комуністів, бо лише кілька окремих осіб погодилися повернутися додому. Розмови з полоненими мають бути закінчені до 23 грудня.

Вашінґтон. Міністерство закордонних справ США повідомило, що Північна Америка рішуче відмовляється визнати режим червоного Китаю. Цей режим і по сьогоднішній день провадить лише одверту агресивну політику, що ми бачимо з його поступовань в Кореї та Індокитаї.

Белград. Тут відбуваються переговори представників генеральних штабів Туреччини, Греції та Югославії. Мета переговорів — зміцнити оборонноспроможність цих балканських держав.

Нью Йорк. Міністр юстиції США, Броунел, обвинуватив високого державного урядовця в уряді Трумана, Вайта, в приналежності до комуністичної партії. Броунел сказав, що коли Труман довідався про це, то він Вайта перевів на ще вище становище. В справі Вайта конгресова комісія вже викликала на переслухання колишнього президента США, Трумана та кількох колишніх високих урядовців. Президент Айзенговер заявив, що він не вірить у причетність Трумана до справи, пов'язаної з Вайтом.

П О Д Я К А

На початку жовтня ц. р. я перейшов у шпиталі Св. Павла у С. Павлі важку операцію. Перебуваючи у шпиталі, я зазнав гуманного правдивого християнського відношення до мене—з боку лікарів і всього медичного персоналу, і велику моральну підтримку я мав з боку найближчої рідні, друзів і знайомих, що особисто відвідували мене або надіслали листи чи телеграми.

Зворушений виявом такого щирого співчуття у ці важкі для мене дні, висловлюю свою подяку медичному персоналові шпиталю Св. Павла, нашим Церковним громадам у С. Каєтано, Новій Україні й Апукарані, що молились за мене, всій моїй рідні, друзям, знайомим, що особисто відвідували мене чи надіслали листи й телеграми.

Це щире співчуття—підтримувало мене на силах і мені було лекше зносити мої терпіння.

Щире Спасибіг!

26. жовтня 1953 р.
С. Павло

Антін Острянський

УВАГА! УВАГА!
КУРІТІБА ТА ОКОЛИЦІ!

У неділю 22 листопада 1953 року при Українській Православній Церкві Св. Архистр. Михаїла на Портоні відбудеться

Велика річна феста

О год. 10-ій Служба Божа. Від 12-ої год. шураско, колесо щастя, лейлон і ін.

Всіх. всіх просимо прибути!

Парафіяльна Рада

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ, ЧИТАЙТЕ Й ПОШИРЮЙТЕ „Х Л І Б О Р О Б"